

मावळ तालुक्यातील एकविरा मंदिराचे नियमितीकरण :
मा.मंत्री महसूल एकनाथराव खडसे यांनी
आज दि.१० डिसेंबर, २०१५ रोजी विधानसभेत केलेले निवेदन

नागपूर, १० डिसेंबर : पुणे जिल्ह्याच्या मावळ तालुक्यातील अनधिकृत धार्मिक स्थळावर करावयाच्या कार्यवाहीबाबत मा.उच्च न्यायालयात दाखल झालेल्या जनहित याचिकेच्या संदर्भात मावळ तालुक्यात असलेली किती धार्मिक स्थळे अधिकृत आहेत व किती अनधिकृत आहेत, याची यादी मा.उच्च न्यायालयाने मागविली होती. त्या यादीमध्ये महत्वाच्या अशा ३७ देवस्थानांचा उल्लेख असून त्यामध्ये एकविरा देवीच्या जुन्या मंदिराचा देखील समावेश आहे.

ही ३७ धार्मिक स्थळे अनधिकृत ठरविल्यामुळे त्या विभागातील नागरीक व भाविकांमध्ये फार मोठा असंतोष आहे. मा.न्यायालयाने दिलेल्या निर्देशाच्या अनुषंगाने अनधिकृत धार्मिक स्थळांबाबत बांधकाम नियमित करणे, निष्कासीत करणे व स्थलांतरीत करणे यासंदर्भात राज्य शासनाला सूचना केली आहे. मावळ तालुक्यातील सर्व शासकीय विभागाकडून अनधिकृत धार्मिक स्थळांची माहिती मागविण्यात आली. जिल्हाधिकारी यांनी या धार्मिक स्थळांच्या व्यवस्थापकांना नोटीसा पाठविल्या. या नोटीसा ती धार्मिक स्थळे तोडावीत यासाठी नाहीत; तर, या ठिकाणी धार्मिक स्थळांच्या संदर्भातील अनुषंगिक माहिती अर्थात ती धार्मिक स्थळे अनधिकृत आहेत कि अधिकृत आहेत, याची माहिती मागविली आहे. त्यानुसार परिक्षेत्र अधिकारी वडगांव २१, वनक्षेत्र अधिकारी १५ व मंडळ अधिकारी १, याप्रमाणे ३७ धार्मिक स्थळांच्या माहितीचा तपशिल प्राप्त झाला. ही माहिती अ, ब, आणि क या वर्गवारी मध्ये पाठविली आहे. प्राप्त माहितीनुसार मावळ तालुक्यातील नियमितीकरण करण्यासाठी जिल्हाधिकारी कार्यालयाकडे “अ” वर्गातील जी यादी पाठविण्यात आली, तीमध्ये परिक्षेत्र अधिकारी, शिरोदा यांच्याकडून प्राप्त झालेल्या वेहेरगांव येथील एकविरा देवी मंदिराचा समावेश आहे.

मा.उच्च न्यायालयाच्या आदेशानुसार अनधिकृत धार्मिक स्थळांना नियमित करावयाच्या कार्यवाहीबाबतचा कालबद्ध कार्यक्रम करण्याचा राज्य शासनाने निर्णय घेतला आहे. या संदर्भात सर्वोच्च न्यायालयाच्या आदेशाचे पालन तसेच

त्यांच्या निकषांचे पालन करून यासंदर्भातील कृती आराखडा तयार करण्याच्या सूचना देण्यात आलेल्या आहेत. याबाबतीत वर्तमानपत्रात जाहिरात प्रसिध्द करण्याची सूचना होती. त्यानुसार मावळ तालुक्यातील या धार्मिक स्थळांची यादी वर्तमानपत्रात प्रसिध्द करण्यात आलेली आहे. एक ते पंधरा डिसेंबर २०१५ पर्यंत वरील यादीवर कृती आराखड्यानुसार निर्णय घेण्यात येणार आहे. ३१ डिसेंबर, २०१५ पर्यंत प्राप्त हरकती व सूचनांचा विचार करून नियमित करावयाच्या धार्मिक स्थळांची अंतिम यादी तयार करण्यात येणार आहे. या यादीवर जिल्हास्तरीय समिती २८ फेब्रुवारी, २०१६ अखेरपर्यंत निर्णय घेणार आहे. जिल्हाधिकारी समितीने घेतलेल्या निर्णयाचा एकत्रित अहवाल राज्य समितीकडे २५ मार्च, २०१६ अखेरपर्यंत पाठविण्यात येणार आहे.

सर्वच्या सर्व मंदिरे पाडावीत, असा मा.उच्च न्यायालयाचा आदेश नाही मा.उच्च न्यायालयाने याबाबतीत तीन पर्याय दिलेले आहेत. (१) मंदिर अनधिकृत असेल, सार्वजनिक जागेमध्ये अडथळा असेल किंवा नियमाचे उल्लंघन होत असेल तर त्यासंदर्भात ते निष्कासीत करण्याचा शासनाने विचार करावा (२) मंदिर नियमाकुल करणे – एकविरा देवीचे मंदिर खाजगी वनक्षेत्रामध्ये आहे. ते नियमाप्रमाणे प्रक्रिया पार पाडून नियमानुकुल करणे (३) मंदिर निष्कासीत करित असतांना स्थलांतरीत करणे. म्हणजेच मंदिर अनधिकृत असले व आदेशाप्रमाणे ते पाडणे आवश्यक असले तरी, लोकभावना लक्षात घेता ते मंदिर दुसऱ्या ठिकाणी हलविता येईल का याची तपासणी करणे. बऱ्याच वेळेस हायवे किंवा रस्त्यांमध्ये किंवा धरणामध्ये मंदिरे जातात. परंतु त्यांचे इतर ठिकाणी स्थलांतर केले जाते. त्याचप्रमाणे ती मंदिरे स्थलांतरीत करणे. मा.उच्च न्यायालय संनियंत्रण करित असल्यामुळे या सर्व नियमांचे पालन करून मा.उच्च न्यायालयाच्या आदेशाचे उल्लंघन होणार नाही, याची काळजी घेऊन या संदर्भातील निर्णय राज्य सरकार घेईल.

नोटीसा बजावल्यामुळे त्या विभागात नव्हे; तर, भाविकांमध्ये मोठा असंतोष असल्यामुळे राज्य सरकारने या संदर्भातील निवेदन केले आहे. धार्मिक स्थळांचे नियमन किंवा स्थलांतर नियमाधीन राहून आणि तपासल्या शिवाय याबाबतीत कार्यवाही केली जाणार नाही.